

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFELI-ház emeletébe.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó hivatalnál kezelik.
 A „nyilatkozat”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldés mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül.

Évnegyedes előfizetőink előfizetési határideje mult hó végével lejárván, tisztelettel kérjük előfizetésük megújítáát.

Lapunk előfizetési ára:

Egészévre	12 frt.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „
Egy óra	1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Közlöny, october 11-kén 1862.

(D) A „Herm. Zeitung” egykor valamelyik nézetünket pártolva azon megjegyzést tette, hogy sokszor a legellentétesebb gondolkozásnak nézetei is össztetelalkoznak.

Most mi is éppen ezt mondhatjuk a „Herm. Ztg.” oct. 8-ki főcikkére, melynek czime ez: „Irhatni-e a hivatalnokokról?”

„Ugy látszik — írja e lap — semmi kétség sincs a felett, hogy róluk dicsérőleg szólni lehet, mert e miatt még egyikük sem panaszkodott. Lehet-e őket kisebbiteni? E részben a nézetek különbözők. Egyik nézet szerint a hivatalnokok a sajátára nézve, „noli me tangere.” Ama nélkülözhetlen tekintély, melylyel a hivatalnokoknak birni kell, nem engedi meg, hogy a hírlapok bírálatának hely adassék. Ők, kik bírók, nem ítélhetnek el azok által, kik esetleg bírói székük elébe állíthatnak. Ők, kik a politikai közigazgatásba beosztva, nem bírálgathatók azok által, kik tevékenységük tárgyai lehetnek. Ők, kik az adót összeírják s behajlítják, nem critizálthatnak azok által, kiknek feladatuk az, hogy saját adókat pontosan befizessék. A katonaságról pedig éppen nem írhatni. Ez az absolut bureaucratikus nézet. Am egy alkotmányos államban azon nézetet kell elfogadni, hogy valamint általában az összes nyilvános élet, úgy kiválólag a hivatalnokok tevékenysége és magaviselete, tére és tárgya kell, hogy legyen a nyilvános hírlapok tárgyalásainak. És egy alkotmányos államban ezen nézetet a gyakorlatba is átvihetn, azaz a hivatalnokokról, sőt ellenük is beszélhetni. Ez semmi esetre sem árt, sőt inkább hasznos. Mert hol valamely közbizalomban álló tisztviselőt a napirodalom igaztalanul megtámad s felőle valótan s becsületet érdeklő dolgokat mond el, azonnal a közönség maga lesz az ily hivatalnok legbuzgóbb védője, az ily hírlapot a közvélemény elfogja ítélni s a szigorú törvény utólerendi őt. Hol pedig a sajtó egy igazságtalan, hitetlen, képtelen hivatalnokot minősége és tényei szerint megjelöl, ott a főbb törvényhatóságok a sajtónak nagy köszönettel tartoznak; mert az erősebb hatással van, mint hatvan köteg betöltött tabella valamely hivatalnok erkölcsi magaviseletéről.”

Eddig a „Herm. Zeitung.”

Ezen kérdés álláspontja különben az, hogy hábár az egész birodalomra nézve az alkotmányos elv ki van mondva a sajtóra nézve, még az absolutismus alatt kiadott rendszabályok érvényesek; ezen rendszabályok paizsa alatt pedig a hivatalnokok a hírlapoktól csöndesen nyughatnak.

Az alkotmányos elvek által csakugyan valamit táglultak azon szabályok korlátai, legalább annyi részben, a mennyiben egy hatalmas párt manőverezésének igényei kívánják; s akár hányszor láttuk a Lajthán tuli lapokban megtámadva a magyarországi publicus tiszték eljárását; sőt csak nem régen valami aradvidéki izraelita ráfogott megverésének éppen menydörgő vezércikkéket szentelének ama lapok. Már hogy mennyire lehet menni a gyakorlati analógiák alkalmazásában, nem kísértjük meg

annak fejtegetését, s elhagyva a kérdés gyakorlati oldalát, az elméletre teszünk észrevételeket.

Az előttünk ismeretes alkotmányos felfogások szerint az igazság nem mindig abstract fogalom, hanem valamely nép erkölcsi és anyagi felfogásának eredménye. Így például, ha a keresztény népeknél a bigamiáért szigorúan, mint büntetést ítélik el a törvények a közfelfogás szerinti vétkest, a muzulmán csak szánandónak tartja társadalmunkat, miután az ő felfogása szerint a testi élvezet az élet főörme, s annyi nőt szabad venni, a mennyit valaki eltarthat.

A mint így nagyban különböznek a nemzetek és secták felfogásai igazságról és erényről, ugy kisiny aránylatokban különböznek az országok és vidékek felfogásai.

Ezért hozták be Európában a bűn meghatározására nézve a nép közvéleményének kifejezőjeül az esküdtseket.

Tehát az elv mindenfelé el van ismervé, hogy a bírói s természetes, hogy a közigazgatási hatalomnak is jogosult ellenőre a közvélemény.

A mi ősz intézményeinkben kétszeres ellenőrség is gyakoroltatott a tisztviselők felett, a mennyiben a megyei vagy az országgyűlési hatáskörbe tartozott azoknak megválasztása, s ugyanezen körbe tartozott ellenőrzésük s szükség esetében állásukról a választás ideje előtt is elmozdítottások.

A közvélemény ily uton öröködött a tiszték és bírók eljárása felett, akkor már, midőn a közvéleménynek más orgánya nem volt, mint a megyék és országgyűlési zöld asztala.

Midőn azonban a napi irodalom hazánkban is lendületet vett, természetesen lépett ez is a közvélemény azon jogának gyakorlatába, melynek elvét az alkotmányos intézmények honosíták.

Es tagadhatlanul soha sem is tűntek fel a közvélemény ellenörködése mellett a hivattal való visszaélésnek oly szomorító és annyira az állam kárára eső eredmények, mint azon utóbbi évtized alatt, míg a hivatalnok „noli me tangere” volt; a mint ezt az Európa előtt is nyilvánosságra hozott Einachten ügye eléggé igazolja, mely egyszersmind alkalmul szolgált a bécsi journalistika előtt arra nézve, hogy a hivatalnokoknak a közvélemény orgánjai általi leleplezése akadályokra ne találjon.

Részünkről meg vagyunk arról győződve, hogy a közvélemény ezen jogától nem is lesz elzárva, mi helyt a provisorium helyett a véglegesség áll elé, s a dolgok a rendes alkotmányos mederbe visszazárlanak.

Ezen elvi kilátás is birni fog némi hatással a hivatalnokok magatartására nézve, mert a napok Clioja folyvást jegyzi fel a napok történetét, s midőn ajka megnyílik, elfogja mondani a miket látott hallott és tud.

A nyilvánosság bizonyos jövőjének joga vissza fog latni a multa és jelenre. És mi reméljük, hogy ezt mindenki szeme előtt tartandja, s érzeni fogja, hogy jelenben és jövőben csak úgy állhat ama most titkos, majd nyilvános tribunál elé — melyet közvéleménynek nevezünk — ha saját hatáskörét becsülettel tisztította be, s önzésből, személyes kapzsiságból, haszonlesésből nem tett olyast, a minek nyilvános leleplezése miatt valaha pirulnia kellene.

Bukurest, october 6. 1862.

(X) „A reactio hydrája Románia Milkovon tuli volt fővárosában ismét feltűtötte fejét, s a haza és unio létezését veszélyezteteti. A körjelek ugyanazok, melyek két év előtt Krajovában, Ploesten és Bolgradon valának. A veszély igen nagy.” E figyelemreméltó szavakat imént olvasám egyik jeles román lapból, mely darab idő óta fontos leveleket küld a jászvásári unioellenes törekvésekről. Mint kissé túlzó pártkülönynek maig köve hittem, ma azonban három távirati tudósítást hoz Jaszából, melyeket maga a herceg küldött Bukarestből Jászvásárra kitűnő állásu egyénekhez. Egyet ezek közül czélszerűnek látok egészen lefordítani, mint csalhatatlan bizonyítványt az unioellenes mesterkedéseknek, s mint a melylyel a herceg, mint mondani szokták, a szegnek éppen fejére koppantott. A távirat így hangzik: „Jászvásárra Bals Tivadar tábornoknak 14. „Jó indulatunk legutolsó bizonyítványát akarván mutatni ön iránt, tudtára adjuk, hogy bármely ház, a mely oly jellemű emberek gyűlésezésének

menhelyet ad, minő volt közelebb az ön házában is, többé a conventio által biztosított jogot élvezni nem foghatja. Akármely honi, magános vagy bármilyen rangu hivatalnok lázadónak fog tekintetni, midőn akár szóval, akár tettel, tanácsosai a jelenlegi politikai intézetek és hazai törvények ellen ócsárlásra és felforgatásra vetemedik, de legfőképen azon esetben, ha az egyén hivatalnok s legfőképe még katona is, ekkor azon kívül, hogy lázzadó, egyszersmind bonáruzó is. Az uralkodó herceg.” — Ily szellemű táviratot kapott még Gyika György tábornok és Docán Miklós ur. Ezek után tehát kétségtelen, hogy Moldovában magok a nagy bojárok álltak a reactio élére, kezét fogva a jászvásári zsidókkal és lipovánerekkel, kik a közhivatalok Bukurestbe koncentrálásával, mint mondják, tönkre mentek, s kik idegenek levén e hazában, tudni sem akarnak azon magasabb nemzeti szempontokról, melyet e haza fiai az unioval elérni óhajtanak.

Midőn az unio kimondatott, Moldovában, mint Oláhországban csak két párt volt u. m. conservatív és liberalis vagy retrogradok és progressisták. Ezekben olvadt fel a nemzet minden jelentékenyebb osztálya u. m. palcság polgárság stb. Emlékezhetnek még e t. lapok t. olvasói azon négy pontról, melyet az akkori progressisták lobogójukra tűztek, s melyeket ezen lap t. szerkesztője azon párt evangéliumának nevezett. E párt akkor (1857.) összetartott mind a két országban, s ily kivívta külsőleglyel még azt is a miről nem is álmódott, hogy t. i. az egyesült Románia nemzeti fejedelmet kapott. Az uralkodó Bukurestben örömrivalgással és nagy pompával fogadtatott, de emlékszem, hogy akkor azt írtam e t. lapoknak, hogy az uralkodó restelte az egész teketóriát, mert lelke belátott a jövő függőnye mögé, hol aztán nem sok öröme lobbantót láthatott. Ismerte a pártok irányát, egymásiránti ellenszenvét s a kocsijába dobott virágcsokrok között talán csak az ő lelke látta a sziszegő kigyókat.

Mint hazája boldogságát szívén viselő fejedelem uralkodását a pártok kibékítésének kísérletével, fusioval kezdte meg. E volt 1) a Golecsko-féle mindkét pártú egyénekből alakult ministeriummal első kísérlete, melynek élete azonban igen rövid volt, mert mint Ariceszko találólag mondá, egy életrethoz egymás holttést volt láncazólv. Ezután most szabadelvű, majd méréskelt, majd retrograd ministerium váltotta fel egymást. Ilyenek 2) Kreczuleszko ministeriuma, mely 1859 sept. 23-kával tette magát emlékeztetéssé, midőn t. i. a progressisták gyűlését a Boszszal szalából katonasággal szétkergette, és a sajtót elnyomta. 3) Gyika János ministeriuma, ki maga vágynván — a „Reforma” szerint — tronura, csufosan megbukott. 4) 1860 május 28-iki ministerium a retrogradok kitűnő férfai, kik addig vallott elveiket alkalmazni nem mervén, egy hónap mulva visszaléptek. 5) Az 1860 július 13-iki ministerium, mely mind két pártot egyformán legyezgetve, egyformán üldözve, zaklatva, végre az országgyűlés nemcsak megbuktatta, hanem minden tagját törvényszék elibe állította, s kiknek pere éppen most van szönyegen, hol Kosztáforu három óráig tartó beszédében mutogatja a napokban, hogy a végrehajtó hatalom felette áll a törvényhozói hatalomnak, az az ennek ura vagy gazdája volna. E tárgytatása felett érdekes beszédek olvasására számíthatunk. 6) Katarsiu ministeriuma, ki lábat egyenesen nyakára tette volt az ellenpártnak, s ha oly véletlen le nem sodortatik, nagy dolgokat fogtunk volna megérni az új Romániában. 7) Kreczuleszko ministeriuma, mely éppen napjainkban kibékítő szellemben működik, s szorosan egyik párthoz sem tartozik, de mindkettő irányában követ el oly lépéseket, melyek miatt ellenségesnek egyik sem nevezheti; de állítani sem merném, ha valjon tuléle-e ez évi december első betét, midőn t. i. az országgyűlés megnyilván, tetteiről számolni köteleztetik.

Ott kezdtem, hogy a progressista párt azon korban, midőn mind a két fővárosban ugyanazon egyént választotta az egyesítendő trónra, még erős volt. Ezen nemzeti erő azóta szemlátomást szétforgácsolódott. E párt emberei egymást gyűlölni kezdvén, ma már három pártot képeznek u. m. liberalis, mérsékelt és national pártot. Kinek nejtua itt eszébe a baldokló apa, nyaláb vesszőjével és gyermekeivel. Az ifjú szép asszony az új Románia, mint az elmondottakból látjuk, ott áll, hogy haldokolva kérje fiait az egyesítésre. Csak is ha e szétforgácsolt erő ujabbán régi lobogója alá esküszik, csak is így várható, hogy az unio fölibe kerekedett sötét felhő le nem sújtja villámát a megosztott pártosok fejére. Mig ez meg nem történhetik, s mig a másik táborban tábornokok merészkednek az unio kerekébe kapaszkodni, minden órában várhatjuk Jászvásárról azon hírt, hogy a lázzadás lobogója kitűzetett, s a lázzadókát ez vagy amaz hatalom védelmébe fogadta. Foge-e a dolog ennyire menni, az attól függ, mennyire képesek a szabadelvű pártok egymás mellé sorakozni. De talán nem lesz érdektelen kissé részletezni azon okokat, melyek a progressista pártot, mely összetartva is csak külbefolyás segélyével vala képes az ellenfél pillanatira tulszárnyalni, három gyöngye táborra osztatta, s mi volna képes őket ismét egy lobogó alá gyűjteni. Erről azonban jövő levelemben.

A katonaság gyalog, lovas és tüzérség ma nagy hadgyakorlatot tartott még pedig tüzeléssel.

Torda, oct. 10. 1862.

Jótevény ezélokra alakult tordai műkedvelő társulat f. hó 4-én a Tordán tartandó „Terménytárlat” javára adta a „Színész-nő”-t. Vigjáték egy felvonásban, mit megelőzte a színlepi ezédula szerint. „Kákán csomó” című vigjáték 1 felvonásban. A személyzet kiosztása el volt találva, a játék is jók közé számítható; de nézők kevesen voltak. Keresztek okát e részvétlenségnek a törökbuza szedésben, mi elfoglalta néhány nap óta a város és vidék népet; minthogy azonban a részvétet élesíti a nyilvánosság, kíváncsiak volna, hogy miután t. i. e. társulat mióta játszik, nyílt számadással még nem nyugtatta meg a néző közönséget, mulasztását pótolná ki. A „Leány-növélde” részére adott játék jövedelme nem pénzben, hanem költővélben szolgáltatott át az egyházmegyének.

A „Széchenyi liget” számára rendezett több tűzjáték jövedelmére nézve is, hogy azt kivette kezéhez, mire adta ki s adja? a község nem tudja, s tüpenkedik fölőtte. Az ily aggályok megszüntetése érdekében egy nyílt szótartást a maga helyén lenne.

Betteg, october 8. 1862.

Még öszfűrtü embereknek sem emlékeznek ez évbeli szárazság párájára. Már három havi mult, mióta helységeink határán nem esett, sőt aprilis óta csak háromszori sebes zápor örvendeztetie csilláglás miatt lankadó szívünket, s azzal a hervadásnak indult plántákat. Mégis mily csodálatosak az Urnak utai! az egy szénatermést kivéve, megjutalmaztattak a barázdákra hullott izzadság cseppjei a földművesre nézve. Terményünk utó gyümölcsét az ért szőlő fűrtökben is leszedők. A vedrek száma nagyot csökkent a közeli éjeken beköszöntött forrázó harmatok miatt; de jószágára 48-an innen termettek közt egy tetszik a legjobb s mégis annak ellenére nagyon olcsó, mert 1 új forintnál fenebb nem tudjuk eladni.

Tegnap délután 2 és 3 óra közt újra vést hirdetőleg zúgának harangjaink, mely által a nép felriasztva figyelmeztetett Bacza helységében támadt tűzveszélyre. Azonnal sietve rohantak a nép minden osztályából oltásra alkalmas férfiak. De elment es. kir. hadnagy Cs. Kotonowszky György ur is a kaszárnyabeli nagy vízfeokendezővel, ki, midőn birtelen lovakat nem lehet előállítani, saját lovat fogatta be, gyorsan robogott a vészhelyre, hová a rettegő nemes birtokosság is t. Pap János ur vezérlete alatt megérkezve, a két nagy vízfeokendező és a lelkes utánállás — a roppant szárazság és szellengedezés dacára — megtette hatását, mert azon három lakházon és gazdasági épületeken kívül, melyek lementünk már egészen lángban valának, több nem égett el.

Feltűnt ezen égésre nézve az, hogy szándékos gyújtás következtében esett, legalább arra alapos a gyanu, még pedig távol minden sértés szándék, a román értelmiségnek egy fáttyu sarjára, ki tanító (dászkel) pályáján mennyire biven küzdött, tényéből meglehet itélni — fektetik azt. Ezen gyanu egyén névszerint Dáncsny, ez előtt pár nappal gr. Kornis Ádám kurtialis házából felsőbb rendűt nyomán tisztí erővel kitértendő vala — ez is szép jellemre mutat, tisztí erő nélkül erkölcsi uton nem lehet elmozdítani — de a szolgabírói kiszállásnak nem lett óhajtott eredménye; mert felgázolásának nem akarta engedni, utólag vasvillát ragadott és az utcaajtót előlva fenyegetett mindenkit a hozzá való közlekedéstől s ezen állásában kiabálta: a ki telkére teszi a lábát, agyonliti, vagy ha ellent nem állhat, a házát felgyújtja. A t. szolgabíró ur esendőri erőhez folyamodott, de azt be nem várva félre állott, a ház kitakarított; tegnap a fenyegetés szomorú következménye, a ház felgyújtása is beváltott. A tűz ugyan nem a processusos háztól, hanem a szomszéd istállója szegletéből, mely a ház mellett feküdt, tült ki s így támadt az okra fektetett vád, gyanu.

Ezen vész alkalmával a babonás hitnek furcsa jelei lehetnek szemlélni t. i. egy nagy csúrra veres keszkenőből lo-

gogó tűzetett fel, felibe rosta, melléje kenyér illesztetett, mint vést visszatarató jelek. Ho meddig uralg még a népek felett a babona setét kora? Mikor lehet már valahára megértetni azon tévelygések hasztalanságát és a biztosítás üdvös és így feleltet szükséges voltát?

Ha a biztosító intézetek — jórészt a fizetés miatt — a nép előtt annyira rémletesek, legalább minden helységben határozatilag keblü törvényynyé kéne emelni, a tűzveszély által szenvedő szerencsétleneket közös erővel, bár a lakház építésben felsegíteni. Egy családra alig esnek egy pár napszám, mely áldozat által nagyban lenne segítve a szerencsétlen, egy pár nap pedig akár hányszor éven át a legszorgalmasabb gazdánál is haszon nélkül elsiklik.

K. I.

Sz. Udvarhely, sept. 26. 1862.

A vészharangok zúgása, úgy látszik városunkban is napirendűvé kezd válni. E hó folytatán a rémítő érzésvetlek által, nem kevésb, mint három versben állítottánk talpra, és szólitatánk a békés családi tűzhely lares-ei köréből, a romangyal lángpallósa által jelölt gyulások színhelyére. Azonban a villámsebességgel előrobant tűzoltó segély, a lángok tovarapódzásának pár rövid perc alatt, mindhárom izben csak hamar véget vete; alkalmasint nem nagy kedvtelésére azon, minden tűzveszéllyel rendesen szereplő osztályoknak, melyek ilyenkor is „irhatnának”; vagy tétlen áncorgásukban a látománys tűzijáték festői műgyönyörűt(?) élvezik, vagy plano, a zavarban halászni, s a szerencsétlen kárvallottak jövő életgondjaik terhére könnyíteni szoktak. És itt azoknak, kik színtügy nebeztelnek azért, hogy minden ilyen semmisséget félrevelik a haragot, legyen az a latin mondat idézve: „parva scintilla magnum saepe excitavit incendium”; és inkább százszor larmáztassunk fel ily „semmisséget”, mint egyszer arra ébredjen városunk, hogy a feje fölött összezsapokodó lángbűllámok közül rémesen visszhangozzék a végzeteljes „már késő!”

Az első gyulás 7-én egy vasárnap d. e. 9—10 óra közt, néhány perecezel a híveket imabáza hívó beharangozás előtt, az ev. ref. collegium tőszomszédságában támadt, t. tanár M. ur szakmákzla lobbánván lángra. Amde a tudományok ősi fészket fenyegetve láó lelkes tanulóifjúság azon hőies erélyen, melylyel magát, a szó betliszerinti értelmében, a lángok elnyomására veté, gyorsan megtört a nagy szárazság miatt keletkezendhetett lángözön tovább terjedése, a nélkül, hogy ezen sürin beépített városrészes lakosságának nem kis épületességére, a közrémületen kívül, más következménye lett volna ezen „gyufávali gyermekjáték”, (ergo: „vétkes gondolatlanság”) szülte gyulásnak. De fájdalom! a sötétben ólálkodó ármany büntényéről lebbent föl az éj komor fátylat a 20-án este 9—10 óra közt, a Botos-uteza végén, egy takarmánys csűrös-keriben, egyik hangyaszigorgalmu polgártársunk lakatlan telkén, gonosz szándékból történt gyújtás következtébeni larmaharang, a napi foglalkozás után, már nagy részben az első álom mákonyát élvező polgárság előtt. Mindamellett azonban, a szolgálatra mindig készen álló városi tűzoltó szerek gyors segélyével szörvethozott díszdíszes elszállás az óltánsál történt népek (nemely megrovást érdemlő tényeket ezuttal elhalgatva) és azon körülmény: miszerint pár órával a gyújtás előtt, egy hathatós eső volt, összehatólag, itt is csak hamar diadalmakodtak az emésztő tűzelem elterjedése fölött. Azok közt, kik az óltás körül kiténtek, nem lehet az elismerés hangján nem érteni, az athlétai Nimrod K. S. mellett, kit, mellékesen legyen mondva, mint a nagy vízipuskának is páratlan ügyességű kezelőjét, egy sz. udvarhelyi szervezen rendezett „tűzoltó-egylet” élén óhajtanánk látni, Cs. S. ev. ref. és Sz. D. r. kath. tanulóifjak neveiket. Végre, a vészharang harmadik jeladása 24-én déleesti órákban történt egy, az u. n. Barátok utcajábani kéménygyulás következtében. Jó órában legyen mondva! ez is, mint a másik két tüzeset elfojtatott. Haggyván maga után nem kis aggodalmat; és ezen méltó aggodalom igazolva leend azok előtt, kik

előtt városunk, mint valóságos tűzfészek ismeretes; mert tudni kell azt, hogy igen számos — a legtöbb — városi keskeny telken 10—15 reves taplógyulékonyaságú régi fabáz és gazdasági épület van egymásra halmozva; és ezen közaggodalom elenyészése csak a városi hatóság, köztintezeti igazgatóságok, háztulajdonosok és családők, szóval: minden becsületes ember ernyedést nem ismerő, és körülhatatlan szigorrali eljárást igénylő intézkedéseiből, és illetőleg éber őrködéséből függ, annál is inkább, mivel a tűzveszélyek, akár rossz szándék, akár „vétkes gondatlanságból” eredtek legyen, mindig ugyanazonos és nyomor kísértetével járnak; s ha az országos gyújtogatási propaganda felé grávitáló szerencsétlen eszme, mely nemzeti existenciának súlyosbítására irányul, lábra találna kapui: akkor jaj nekünk!... Abnormis helyzetünkben, legalább is „kettőztetett éberség” legyen jelszavunk; s e mellett oly preservatív eszközök alkalmazása, hogy esténként nyugodtan hajthassuk le fejünket.

Ha a közjó érdekében egyéni véletel szabadna nyilvánítani a „tolle causam”-féle elvből is kifolyólag: valjon nem lenne-e a helyhatóságoknak joguk arra, hogy kivált a Kunságban általános divó gyakorlat példájára, minden tűzfogó takarmányfélélt, a város intravillanumának határán kívül telepíttessenek a szüette régi fazakak tümekegéből? Valjon nem lenne-e a szegény haza több vidékét rombolom-má süllyesztő égések megállítás tekintetéből, helyén és idején, községenkénti „tűzoltó egyletek” alakulását gondoskodni? valjon nem lenne-e észszerű ott, hol még gyakorlatba véve nincs azon jó szokás, miszerint a tornyokból kitézendő, éjjel nappal látható jelvények által mutattassék a tűz irányja: azt azonnal életleheteteni? hogy egyfelől a tűzoltásra siető magát rögtön tájékozhassa, s humanisticus szempontból, hogy az égyhoz szegzett betegek és tehetetlen aggyastyánok némi megnyugtatóban részesíttessenek?

Már most a Híbbir tollát valami örvendetesb jellemű tudósítások írására óhajtom fordítani. Ugyanis:

Városunk, előlegesen tartott esküdtközségi tanácskozá-sok és bizottmányi munkálatok kifolyásából, közelebbről megtartott közgyűlésében, két szintoly nagy horderejtű és széköly központi állásának jelentősége felfogását tanúsító határozat iktatottat jegyzőkönyvébe. Egyik: „a kolozsvár-brassói vasutvonatra tett ajánlat”; másik: „a f. k. főkör-mányszeknek a városi törvényeszekkel” felállítását illetőleg, kibocsátott ismeretes közrendelése tárgyalási eredménye.

A vasutrai ajánlat Sz. Udvarhelynek, habár feltételes is, jelentékeny mérvben nyilvánul; a mennyiben, ha ok-szerű tekintetbe vételnek azon, egy vasutvonali kijelölésénél nagy nyomatékú körülmények, melyek által egy város kü-lönben is élénk forgalmu átviteli kereskedés természetes állomáshelyülé válik; mint p. o. Sz. Udvarhely anyaváros is (ilyen körülményektől idézhetők: a parajdi soaknai, oláhfalusi sz.-keresztbányai vashámori, csik sz.-domokosi rézbányai, roppant épületha-nyag szállítások az ország szíve felé; az egymást keresztben metsző brassó-erdővidék-parajdi, és m.-vásárhely-esegvár- csik-gergyó-károsmézkei csinált ország-utvonak itteni központosság; a moldová gőbbly-hajcsár karavánok, a borszéki s más fűrdő-intézetek utjainak itteni átvonulása; tetemes bor és gabona behozatal; s más széköly-földön divó mezőgazdasági ipartermelések; u. m. hamuszir, fenyővíz, turó stb. kivitele, a nagy elterjedésben mutatkoz-ható köszén-telepek etc. etc.); ez esetben, ha t. i. a vasut-vonal Sz. Udvarhely város határát érintendi, vagy ahhoz lehető legközelebb hozatnék, nemcsak a határba eső pályavonal, sőt esetleg a szükséges indóházra és téglavető hely-lyekre szükséges földter kisajátítását; 20,000—irva: husz-ezer gyalog napszámot; és végre 1000—mond. egy ezer folyó öl, 6¹/₄ nyégyszéthelyi fokú faragott tölgyfát ajánlott fel, a nemzeti életkérdésünknél oly szoros összeköttetésben levő közczél előmozdítására; s valóban, ha a magyar elem törzsét alkotó székölyföld- s népének, az ország szivkamráitól, annyi mindenfélekeppeni elszigeteltséget, tisztán magyar nemzeti érdekek világításában tekintjük: nem lehet, nem szabad valami túlesigazított vérmes reményként tekinteni vá-

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Kedves néném, hisz ez oly életkor, mely a közdolgoz ismeretét feltételezi. Hogy van lehetnének például a testvérhonban a főurak a felső tábla tagjai 24 éves korukban, ha előbb a megyei életben nem kezdenék el szerepüket.

— Édes Izidorám, igen felszég álláspontból bírásd, a midőn egy szegény sorsu nemest folytonosan a főurakkal hasonlítasz össze. Más egy főur, más egy szegény ne-mes. Amaz ily életkorig beutazza a világot, tanulja a nemzetek intézvényeit... mit tud egy falusi bölcs mindezekről? s mennyi szerénytelenség kell, hogy a haza atyjai so-rába lépjen, tanácsokat osztogatni.

— De kedves néném, bizonyos nem hallottad, hogy Zováthy Gábor nagyon sok tanulmányt tett; hogy ő nemcsak a hazai jogot ismeri, melyből éppen a napokban tette le a szigorlatát fényes eredménnyel; de azt mondják, ismeri ő a régiebb és újabb népek intézvényeit, Licurg törvényeit éppen úgy, mint az angol magna chartát, vagy a napo-leoni codexet. A diplomatiái és államtudományokban kitűnő, ismeri Európa népeit, szokásait. A tanulmány, utazás kedves né-ném! magam is olvasmányaim után sokszor fogtam el olyakat, a kik többet utaztak, mint

tanultak. Zováthy Gábor közgyűlési fellépése pedig éppen nem volt szerénytelen. Vitatko-zás volt valami tárgy felett. Ő egy öreg táblabíróval közlé nézetét. Miért nem szóal fel öcsém uram, hisz e nézetek alaposok? Gábor vonakodott; de az öreg táblabíró tit-kon szót kért Gábor részére a főispántól. Így egészen véletlenül volt kénytelen felszó-lalni s leírta éppen azon öreg ur atyámnak, mily szerény elpirulással kezdett fiatal ro-konunk szólani, s mennyi langesztiséget s ismeretét fejtett ki a szónoklatát követett vitatkozások alatt. Eszméi győztek, az ellen-zék vezére pártolták őt. A vita végén Ke-mény Dénes Zováthyhoz ment s kezét szo-rítva vele üdvözölte őt. Meghívták az ellen-zéki ebédre s a kortesek nagy éljenzés közt vitték ki őt vállalkon, hogy poharat kö-szöntsön nekik. Mindenki magasztalta fiatal rokonunk megragadó szónoklatát s erős kö-vetkezetességet, és bámúlak kíváult bőv is-mereteit, melyeket a hazai és külföldi intéz-vények élénk összehasonlítása körül kitüntetett.

— Annál inkább sajnálom őt — szolt Hallayné — független állás kell oda, hogy valaki az ellenzéki kortesének vállán lép-jék be a társadalomba, mely által az élet-biztosító hivatali tért és ez utóni kiemelke-dést örökre eljásztja. Ők magasztalni fogják, a főurak kezetszorítanak s megbarátkoznak vele, nagyra emelkedik a megyei közvéle-ményben, tiszteltebb lesz, hogy sem valaki a mieink közül uradalmában egy tisztartói állással megkölnálí merészele; midőn már nem lesz mit egyék. Tudod, hogy Zováthy ellen pertünk van, birtoka vesz el e pörrel, s mi lesz belőle? Emlékezz K... megyében az öreg K... ra. Ő a megye ellenzéki vezére

volt. Tiszta ész, világos értelem, meggyőző előadás voltak tulajdonai. Mindenki becsülte őt, de ellenzéki magatartásáért államhivatalt nem kapott. Kis birtokára nőtt az adósság; és e magasztalt férfiú most nyomorban él. Zsákkal hátán megy heteken át a vidéki ne-mességhez, s így összgyűjtögetett élelmi-szerekkel tengeli nyomorult házáat.

— Ah kedves néném, ily sorsra egy Zo-váthy soha sem fog jutni, míg egy főszlá-nyát birhatnm atyám vagyonának — szolt megdöbbenve Izidora.

— Te nemes sziv vagy kedvesem s jól tudom, hogy a végesetben kérdésen kívül atyafiságos részvétellel fognál iránta viseltetni s rá bírod annak idejében atyádat, hogy bi-zonyos százalék mellett valamelyik birtoko-tok kezelését bizza rá. Ti közel vészeben állatok, csaknem testvérek vagytok s ha balsors találna, érezni fogjátok atyafi köte-lességötöket. Atyád igaz, hogy önző és doly-fos is. Ha Zováthy Gábor szegény lenne, langesztisége kevés előnyt nyújtana neki arra, hogy Rinald atyafiás érzéseit fenttar-tassa; de read fényes sors vár, szerencse házasság uradalmak urnőjévé tehet, és Zo-váthy Gáborra nézve szerencse az, hogy ily nemes keblü unokahuga van, ki őt balsor-sában nem fogná elhagyni.

— De miért is pörölte őt kedves né-ném! igazság-e az, hogy valakinek évszáza-dokról reászallott sorsát egy bírói ítélet sem-mivé tegye? Zováthalya a Zováthiak ősbir-toka, oda vesztet-e az egy idegen család nőhozmányi követelése miatt, melyet valaki évszázadok előtt pazarolt el, s mely a birt-telen utódot nem terhelheti? Meg kellene

semmissélni minden követelésnek, mely egy nemzedék élete alatt nem érvényesítettett.

— Ha ily törvény léteznék, meg kellene nyugodnunk rajta, de míg a törvény ré-szünkre valamely jogot biztosít, azt védeni tartozunk gyermekeink iránti kötelességből, kik hozzánk közelebb állanak, mint roko-naink. Hogy te részvétet érezsz Zováthy Gábor sorsa iránt, azt méltánylom, amár-b e családok ki nem állhatom; de hozzád utá-nam és gyermekeim után legközelebbi vér-ségben áll Zováthy Gábor, ellened nem vé-tett s szeretned kell őt, mint unokatestvé-redd.

Hallayné észrevette, hogy Izidora szívé-ben sikerült a testvéri részvétel érzelmét költetni fel s így azon hajlandóságnak, mely a hülyben jelentkezett, oly irányt adni, hol a sziv szerelem helyett az atyafiságos von-zalommal elégti ki önmagát. Czeljárt elérve más tárgyakra vette át a beszédet s Izidora szép himnuszait kérte elő, hogy szemlét tar-tson a női munkában tett előhaladás felett.

E közben Rinald hazaérkezett. — Sokáig voltál távol — szolt Hallayné — kíváncsi kifizérsz, hogy minő czállal és sikerrel indult Zováthy Gábor fölkere-sésére.

— Zováthy Gábort akartam feltalálni s meghívni házamhoz, azonban már eltávozott helységeinkből. Most lett volna időm végezni vele. Pár hétig távol leszek s tartok tőle, hogy addig levélfelkérési pörét megindítja a mit nagyon restellenék.

(Folytatjuk.)

rosi közgyűléstünknek, a vasútvonal errefelé hozatalának suppositumát, hanem a fenn elősorolt körülmények magasabb állam-, nemzet- és mezőgazdasági szempontból, egyiránt nagyfotosszerű ok- és észszerű felfogása és méltánylata örvendeztető jelenségének. Ellenben, ha mindezen emelkedettebb szempontokból megítélendő viszonyok dacára, a vasut, a székhely központi anyaváros kikerülésével, Héjasfalvánál Köhalm felé térve el, ez esetben sem akar városunk bátráallani és 8000 napeszm vagy ennek váltása fejében 400 o. é. frtal kíván áldozni a baze oltárán...

Mekkora különbség!... az a dilemmatikus, „vagy, vagy, ha, ha“... Egyebek mellett, tán anyagi szempontból is, megérdemlené Sz. Udvarhely városának, az első „vagy“ és „ha“ (t. i. vagy erre jó, ha erre hozatik) esetére föltételek ajánlata és fenhangon beszélő indokai az ügyvezetés élére állított honatyák komoly tekintetét annál is inkább, mivel „exempla trahunt“, s ha ezen csekélyen a kor napi kérdései iránt magával tisztában levő városgyűlés tapintatát kedvező színben képes előtérbe állítani: egy a közigazgatás organumaitól különvált, s idegen elemek befolyásától merőben független városi társasbíróság enzsebére szervezését illető második határozata e gyűlésnek, szintoly életbevágó, mint városunknak az igazságügy mezején önkormányzatra hivatottságának félreismerhetlen jelzője.

Hogy a „K.“ itteni r. levelezőjének, társadalmi viszonyainak, s azok széttárlásától hűn visszatérő, egyik közelebbi tudósításában foglalt, a nemesi rend törvényekben járattanságát ostromozó újdun új terminológiájával éljek, igaz ugyan, miszerint sem a „született“, sem a „nem született“ bucani személyekben, nagyon nem igen válogathatunk; de jogosan ringathatjuk magunkat azon reményben, hogy törvényszékünk előtt, a „salus reipublicae suprema lex esto“ féle honboldogító vezérelv szent, s árvaánk ügye és pénze házsárt kártyára föltéve nem leend.

Egyébiránt a helybeli ev. ref. collegiumban, a folyamathoz indult tanév felállítását illetőből a második hazi jogtanszéknek, a volt kiváltóság osztály ellen irányzott ezen oldalvágás tán kevésbé sújtja hazafizsalmi székhelyi nemességünknek jelenleg a csekélyes színteréről önként lelépett részét, mint az elmúlt experimentálás korszakában megriethetamts-prüfungozottak táborát.

Még igen sok irinivalom lenne, de engedelmekkel lehető legközelebből folytatom, addig is Isten velünk!!

Ditró, sept. 29-kén 1862.

Mintán a „Kolozsvári Közlöny“ 132 dik számában Soos Antal tanuló aláírása alatt egy oly cikk jelent meg, melyben nemcsak a borszéki haszonbérő állítatik pellengetre a haszonbéri kivételnek nyilvánosan gyansított módjáért, hanem egyszersmind a Szárhegy és Ditró két tulajdonos közönség előjárónak is személyes jelleme támadtatik meg, mi alólirtak, kik sem saját neveinket, sem községeknek semmi szennyfoltot meg nem tűrhettünk, fennevezett tudósítót ezenen nyilvánosan felszólítottuk, miszerint ezen a két székhely közönség előjárói s képviselői becsülete ellen emelt vádjait, melyeknek egyikében ezt mondá: „Mellőzve annak hosszas előadását, hogy Szárhegy és Ditró, mint két tulajdonos helység előjárónak megnyerése által minő uton-módon jutott a haszonbéri kivételhez stb“; meg a másikban: „Még azzal is tetézi a haszonbéri kivételnek követett elég kérdés alá hozható eljárását“; stb. magyarázza meg világosan, s mutassa ki tiszta adatokkal; vagy ezen általa hazafizsi kötelesség teljesítésének állított hamis forrásokból merített ráfogásait e téren vonja vissza, ellen esetben rágalmazónak nyilvánítjuk.

Bartalis Ignác, Csibi Lajos,
szárhegyi bíró. ditrói bíró.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Nemzeti színházunknál a jövő szombat, e hó 18-kán tartják fen a még életben levő agg színész Könyves Máté jubileumát. Ez első apostola Thaliáknak, született 1780-ban. Legelőbb 1794-ben lépett színpadra Kelemen László igazgatása alatt Kecskeháza. Színész volt 1810-ben, s így legrégibb a még életben levő magyar színészek közt. Az irodalmi téren azon érdemet szerzte magának, hogy 1832. „Játékszini koszorú“ cím alatt megírta a magyar színeszt történetét. Az agg színész jubileumára Kolozsvár lelkes közönségét a hűn teljesített kötelesség érdemeiok méltánylása fogja meghívni, mely alkalommal „Báthori Mária“ című dráma fog adadni.

— Színházunkban a magyar írói segély-egylet javára rendezett előadás 101 fr 34 krt jövedelmezett, mely összeget igazgató Follinusz ur az „Ország“ című derék politikai lap alapítója Pompéri János urhoz küldött fel Pestre, szíves kézbesítést végett.

— (o. a.) Vasárnap, oct. 13 kán délután 3—4 közt újra vészharangok zavarták meg városunk lakóit. A gyújtás szándékos volt, ugyanis egy fiatal gyujtott fel egy pajtát boszubból, részegen. Egy ház és a pajta lett a lángok martaléka. Minden hétére egy égés.

— E hó 10-én folyt az itteni városi törvényszéknek a tanácsbáz nagytermében S. K. urbólgy gyermekgyilkolási ügyének végtárgyalása. Előzőlt Schwarz K., közbádó volt Gondol Gedeon, a vádlottat védette Simon Elek. A szerencsétlen bűgy, kirlől az orvosi vélemények s a védő ügyvéd velős védelmében jó részint bebizonyíták, hogy bűne nem imputálható, mely részvétet költött fel a közönségnél s kérdésen kívül ha esküdtisék határoz felette, az nem is mondtotta volna ki ily mentő körülmények mellett e bűgyre a bűnt. A törvényszék két évi börtönnre ítélte a vádlott nőt. Az ítélet fellebbeztetett.

— Hollói Lovonicsné e hó 9-én érkezett M. Váshelyre, honnan kilencz fogat ment előre a művészno elfogadására s bekísérésére. Délután 5 órakor érkezett meg a városba s szállását vette üz. Csiki Ferenczné asszonyságnál.

— N. Somkuton Kővárvidék praetoralis helyén a románok templomuk harangját egy hétig tarták Berzo nevű patokban, hogy ez által az égtől esőt nyerjenek. E babonálás története az, hogy ott régen szárazsági időn egy pap a harangot a Berzo patakába vettette, és maga a templomban ünnepélyt tartott s véletlenül eső lett. Most a somkuti papot a babonás nép nagyon vádolja, hogy mindazon czeremoniát nem akarta megtartani, melyek a harang vízbevetésével együtt jártak ott annak idejében, s hogy általában a harang ily beáztatását ellenezte.

— A „Napkelet“ című szépirodalmi lap megszűnt. Kiadója a „Gombostű“ lappal kárpótolja olvasóit, vagy a kik azt már bírnák, más kielégítés ígért azoknak.

— Az országos magyar kertési társulat folyó hó 19., 20., 21-re rendez kiállítását Debreczenben; kiállítási tárgyak: kerti termények, zöldségek, virágok és gyümölcsök, zöld vagy aszalt állapotban. A kiállítás jól begyűgyölve e hó 16-ig aklénök Nánási Lajoshoz küldendő Széchenyitér 1815. szám.

— A magyar ügy kiegyenlítésének kérdése ismét felmetült a lapokban. Az Ausztria iránt rokonszenvező „Journal des Debats“ állítván, hogy Ausztriára nézve veszélyesebb a belviszály, mint volt az olasz háború, azt kérdi: „Bölcs politika e megmaradnia azon alkotmány formái mellett, melyet Magyarország visszatart?“ Ajánlja a lap a mindkét fél érdekének megfelelő kiegyenlítést. A „Presse“-t Angliának Skóciával történt egyesítése hozza lelkesedésbe. Ohajtáná, ha az egyesítés itt is a felhozott példa szerint jöhetne létre, megemlítvén, hogy előbb az angol és skót parlament egyenlő számú tagokból álló biztományt nevezett ki; ez megkésztette az egyesülési javaslatot, mely rendes indítvány alakjában a két külön parlament elé terjesztetvén, mind a két oldalról elfogadtatott, s a királytól szentesítetett. A „Presse“ cikkének végsszavai így hangzanak: „Miert volna lehetetlen Ausztriában is az ily megoldás? Hiszen Ausztria és Magyarország egyiránt szenvednek a határozatlan helyzet miatt. Elérkezett ideje, hogy mindkét fél állájon teljesített követeléseitől, s a béke megkötessék. Ausztria és Magyarország gondolják meg, hogy a teljesített ív elpattan. I. Leopold császár tulusapái okozák Tökölj felkelését. S miután ez a császár békeajánlatát el nem fogadta s a törököt behívta, következtek az eperjesi napok. A magyar alkotmány megsemmisítése, s a mart. 4-diki centralisáló alkotmány kihirdetése, csak Magyarországnak 1848-ki tulköveteléseiből következett. Erre viszont a magyarok függetlenségi nyilatkozatának voltunk tanui. És a mint Bécsnek a törökök általi ostroma után 1838-ban Eperjes, egy a (ünnepi nyilatkozat után Arad következett. Tökölj után Caffa, Kossuth után Haynau és Bach.“ A „Presse“ jelen cikkében azon concessiót találjuk, hogy az általa ohajtott kiegyenlítést tisztán és egyedül a két ország törvényes parlamentje által, (mellőzve minden más módot) kívánja létrehozni. Eddig mindig direct választásokról, s más drastikus szerekrol beszélt.

— A prágai „Politik“ című lap, mely a történeti jogalap mellett küzd, következőleg ír: „Folytonosan azzal gyötörnek — ugymond — hogy a birodalom népeinek élet s tevékenységét bizonyos meghatározott államjogi alakba sajtolták, mely ezen népek történeti jogaival, szokásaival s nézeteivel homlokegyenest ellenkezik, s a mely alakban e népek tulnyomó többsége nem lát elégséges garantiákat anyagi s nemzeti érdekei önálló fejlesztésére. Hasztalan iparkodnak bizonyos oldalról a nemzetek ezen örendelkezés iránti törekvését separatismusnak denunciiálni. Velenczét s a tengerparti vidékek olasz elemének néhány kis töredékét kivéve, nincs nemzetiség, mely a birodalomtól elszakadni kívánna; Magyar, Cseh, Erdély, Horvát, Szlavon- s Gácsország ellenkező nem a birodalom, hanem csak a mostani rendszer ellen irányul. A ki az ellenkezőt állítja, rágalmaz, vagy pedig végzetljes csalódásban van ezen ellenkező lényege iránt. Mig tényekkel az ellenkező ki nem mutatattik, nem követelhetjük azon népektől az ezen rendszernek való meghódolást, hanem inkább ettől azt, hogy a népek többségének akaratához alkalmazkodjék; mert nem értjük, mily alkotmányos eszközökkel tartható fen az oly rendszer, mely egy 34 millió lakost számláló birodalomban legalább 26 millió ember akaratával határozott ellentétben áll. — Csak azért, mivel a politikai szabadság valósisításának, s valódi alkotmányos kormányok barátjai vagyunk, s mivel mindezen előtt nem csak alakai s külső, hanem valódi, a népek esatlakozására alapítandó államegységet ohajtnak, csupán ezen okból vagyunk a mostani rendszernek ellenségei.“

Nemzeti színház. Kedden oct. 7-kén Hollói utolsó fölléptül adták „Rigolettot.“ A vendég művésznő Gilda szerepében sok taps közt működött. A herczeg szerepében Dálnoki, valamint a czimszerepben Follinusz tetszést aratt k.

Szerdán oct. 8-kán „Egy haldokló átka“ francia dráma, gépies szerkezettel, véletlenségre alapított fejteléssel, a régi regényes iskolából. A mennyiben ily darabokban lehet játszani Paulayné (Simon Margit), Szöllősi Róza (Mária), Paulay (Julien), Gyulay (Norbert), Rajz (Tardif) kitűnőleg játsztak.

Csütörtök oct. 9 kén „Port a szemébe“, és „Tiszabáti libácska“ vig játékok. Elég jó előadás.

Szombat oct. 11-kén „Bánk bán“ dráma. A czimszerepben Paulay, és Melinda szerepében Szöllősi Róza sok tapsot arattak. Paulayt többször kibívták, Petur bán Komáromi, Biberákban Gyulai jól játsztak, s sok tapsot arattak. Az első s második felvonások közt Bognár Vilma Balázsinné asszony népdalokat énekelt. A kitűnő népdal-énekesnő a közönség zajos kíváratára elénekelt zene kíséret nélkül kedvencez dalát „Föl föl vitézek“ stb.

Vasárnap oct. 12-dikén „Bányarém“ dalos és tánczos vasárnapi darab.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, oct. 9. A mai „Times“ Russell lord közszerű iratát közli azon milanoi bizottsághoz,

mely a lordot, Olaszország egysége érdekében kifejtett fáradozásaiért, hála jelűl egy szoborral tisztelte meg. Az irat így hangzik: „Mindenkori a volt meggyőződés, hogy Olaszország maga itéli meg legjobban szabadsága kivívásának módját. A nagy miben senkinek sem kellett volna közbenjárni, mely Olaszország dicsőségére kezdeményeztetett. A francia császár nyújtotta segély szerencse volt előbb, Olaszország saját ereje, kitartása és mérséklete hozták létre a többi eredményt. Remélem, Olaszország szilárdasága befejezendi az épületet, melynek alapját a nemzet szelleme tette le stb.“

A garibaldinussok és katolikus irek közti, táviratilag már említett verekedésről a következő részleteink vannak: E hó 5-én roppant néptömeg gyűlt össze a Hyde-parkba, amár a Garibaldi-bizottság kihirdette volt, hogy azon nap nem lesz népgyűlés. A „Star“ szerint 100,000, a „Times“ szerint 80—90,000 ember gyűlt össze, sokan fegyverkezve. A szószerűt használt dombot irlandiak foglalták el. Olyan dulakodás keletkezett, mely két óráig tartott. A dombot majd egyik majd a másik párt foglalta el. A verekedők közt katonák is voltak, s mint a „Times“ állítja, ezek adtak jelt a verekedésre azáltal, hogy Garibaldit éltették. Egy osztály katonaság küldetett oda a verekedő katonákat elfogadni, de a mint egy katonát megöltöttek, ezek is beleegyeztek a tusába, s a garibaldisták részén barcoltak. Sokan megsebesültek. Győztesek a garibaldipártiak lettek, kik közt a katonák nemcsak vitézül barcoltak, hanem szónokoltak is Napoleon császár ellen, mint Olaszországnak, a szabadságnak mindenütt, még Angolországban is ellenesége ellen, ugyisztén Róma elfoglalása ellen. A dulakodók botokkal, fűtykösökkel és késekkel voltak fegyverkezve. A rendetlenkedésnek a rendőrség beavatkozása vetett véget. Befogatások is történtek. A „Times“ írja, hogy a laktanyákban a katonaság consignálva lesz, mert hire szállong, hogy az irlandi katonák meg akarnak verekedni azokkal a katonákkal, kik mult vasárnap a garibaldisták részén verekedtek.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, oct. 9. A „Moniteur“ közli a pénzügyminisiternek a császár elébe terjesztett jelentését, melyben egyszersmind felhatalmazást kér, hogy az 1864-i költségtervet az államtanács elé terjeszthesse. Fould a pénzügyi helyzetet következőkben adja elő: Az eddig fedezetlen hitelek 157 millióval kevesbedtek, az 1862-i évben nem lesz deficit; az 1863-ik év beálltával, 80 millió tartalék-alap leend, mely a végre fog szolgálni, hogy előre nem látott eseményekre el legyenek készüelve; az 1864 ki költségterv nem fogja az addóterheket fölébb emelni.

Olaszországra nézve igen kedvező hírek szállonganak. A francia csapatok kivonulását Rómából közel bekövetkezőnek remélik. Thouvenelle már említett sürgönye rövid időn utnak indul, sőt némelyek szerint már el is ment Rómába. E sürgönyben határidő van kitűzve a római udvarnak, mely alatt saját védelmére minden rendszabályt meg kell tennie, s reformokról gondoskodnia, melyek a néppel kibékítsék, mert Napoleon császár indittatva érzi magát a kedélyek izgatottságát, csapatainak visszahívása általi lecsillapítani; azonban e szándékánál sem feledvén el az egyházi államnak külmeztamadások elleni biztosítását.

Vannak azonban kevésbé optimisták is, kik azt tartják, hogy III. Napoleon nem levén barátja az egyik végtől másikba ugrásnak, valószínű, hogy Róma kiűritésében is némi fokozatos eljárást fog követni, mely szerint a kiűrités nem egyszerre és rögtönözve, hanem rendre s bizonyos előkészítő lépések után fogna megtörténni. Így például beszél, hogy a római helyőrség száma alább szállítatik, a katonai parancsnokság egy dandárparancsnoknak fog átadatni, a diplomatiai ügyek élére pedig követ helyett egy követségi titkár fog állítatni. Ezen intézkedések által az lenne jelezve, hogy a római udvarral sem katonai, sem diplomatiai uton nem lehet semmire menni. Egy ily lépésről aztán a végleges kiűritéshez is tétethetnének alkalmas előkészületek.

OLASZORSZÁG. Turin, oct. 7. A Garibaldi- és társaira vonatkozó közböcsánati rendelet így hangzik: „Victor Emanuel Isten kegyelméből, és a nemzet akaratából Olaszország királya: A statutum 8. §. szerint a minisztertanács elnökének ajánlata folytán, ki egyszersmind a kegyelem- és belügyek ministeriumának is vezetője; továbbá a minister-tanács meghallgatása után, elhatároztuk s rendeljük a mint következők: 1) A mult augusztus hónapban megkísértett fölkelés vezetői és részvényesei, ha más közönséges bűnök által nem terhelvők, minden büntetés alól fölmentetnek. 2) E kegyelmi tény alól kivételnek a száraz- és hajóhad tagjai. Minisitercink, mindenki a maga körébe esőkre nézve, meg vannak bízva a jelen rendelet végrehajtásával, melyet Olaszország törvény- és rendelet-gyűjteményébe felvétetni rendelünk s mindenkinek, a kit illet, meghagyjuk, hogy azt eszközölje, s illetőleg eszközöltesse. Kelt Turinban, oct. 5. 1862. Victor Emanuel. Ratazzi Urban.

Egy october 9-ről szóló párisi távirat szerint a „France“ azt írja, hogy midőn Garibaldi e közböcsánatról értesített, imigy válaszolt: Csak vétkecsenek lehet kegyelmet adni; ő ezt visszautasítja s a valódi tényállást közzéteendi.

Másfelől a „Gazz. di Milano“-nak oct. 4-ről azt írják, hogy egy Garibaldival és Ratazzival egyenlő jó lábón álló egyéniségnek sikerült kettejük közt teljes és őszinte kibékítést létrehozni. A „Giorn. di Verona“ pedig oct. 6-ról úgy értesít, hogy Garibaldi megkegyelmeztetése alkalomával ismételte azon kívánságát, hogy Angolországba mehessen.

A „Dritto“ egy nápolyi tudósítást közöl, mely szerint Fabrizi, Mordini és Calvino letartoztatva volt parlamenti tagok szabadon bocsátattak.

Azok a tiszték, kik a Garibaldi ellen küldött hadtesthez tartozván, lemondásukat adták be, oct. 3-án hadi törvényszék elébe állítottak. A törvényszék a lemondást semmiesnek nyilvánította s a tiszteket rangvesztésre ítélte.

NÉMETORSZÁG. Berlin, oct. 9. Bismark, Schönhauseen gróf a képviselőház mai ülésében, Bernstorff és Holzbrink minisiterok elbocsátását; saját magának külügyminisiterre és minisiterelnökké, valamint Itzenplitznek ideiglenes kereskedelmi minisiterre neveztetését jelentette.

Forckenbeck képviselőnek az oct. 6-ki ülésben előterjesztett indítványa így hangzik: „Az alkotmány értelmében a költségvetés évenként előre terjesztendő a ház elé, s a kormánynak e részbeni kezdeményezési joga annyiban korlátozott, a mennyiben az alkotmány 62. §. szerint a kormány az előterjesztést megtenni köteles. Ha a miniszterelnök azt állítja, hogy a költségvetési törvény létre nem jöhetése esetére a kormány jogosítva van, költségvetés nélkül, vagy a múlt évi költségvetéssel kormányozni, ez semmi egyéb, mint formaszerű visszatérés az abszolutizmushoz, a 12 év óta fenálló s eskük által biztosított alkotmány ellenére. Szükséges, hogy a miniszterek nyilatkozatainak határozatot állítsunk ellenébe. A jogviszony 1851-ben teljesen és kimerítőleg megállapított, s 1851—1858. a reactio időszakában sem jött az kérdés alá soha. A háznak kétségtelen joga van határozatképp kimondani, hogy a kormány jan. 1-től kezdve semminemű kiadásra feljogosítva nincsen. A háznak azonban ez idő szerint semmi oka nincs előidézni ily óriási összeitkést. Tegyenek önként bizonyosságot — végzé a szónok — az alkotmány erejétől, melyet a kormány még ugyan meg nem támadott, de melyet valószínűleg előkészítéssel a következő megtámadásra már készségre akar vonni.”

Ezzel szembe Wincke a következő módosítványt tett: „A képviselőház határozza el: Megfontolván, 1) hogy az alkotmány 99. §. értelmében a költségvetés, mindenkor törvényezik által, előlegesen megállapítandó. 2) Azon esetre, ha e törvényezik létre nem jöhet, nincs jog, mely a fizetést a képviselőház ellenében követelhesse. 3) Az eddigi eljárás, mely szerint az új költségvetés megállapításáig, a múlt évre megállapított folyó kiadások, ugyancsak a múlt évi költségvetés szerint teljesítettek, alkotmányos eljárásnak soha sem ismertetett el, sőt inkább 4) a törvényhozás minden tényezője megegyezett abban, hogy a költségvetés utólagos jóváhagyására szorult eljárás, mindenestre eltérés az alkotmánytól. 5) Az eddigi eljárás is csak a múlt évi költségvetésben megállapított tételekre szorított: következőleg 6) sinormértékül nem szolgálhat hasonló eljárás rendszeresítésére; megfontolván továbbá: 7) hogy az államminisztérium ideiglenes elnöke kinyilatkoztatta: „a 99-dik §. emeltet felfogása, a tizenkét éves alkotmányos gyakorlattal ellenmondásban áll, és oly magyarázatot alapszik, melyet az állam kormánya nem oszt.” 8) A királyi kormány e nyilatkozatát az alkotmány megsértése nélkül végre nem hajtja, kinyilatkoztatta a képviselőház; hogy a királyi minisztérium azon esetben, ha az 1863. költségvetés még az 1863. év jan. 1. előtt megállapítva nem volna, az alkotmányos viszonyok fentartása érdekében kötelezve van, még az 1862. év lefolyta előtt a képviselőházzal egy megszavazandó rendkívüli hitel fölött tanácskozni.”

Már közöltük volt, hogy a ház 251 szavazattal 36 ellen Forckenbeck indítványát emelte határozattá.

Az urakházának költségvetési bizottmánya abban állapodott meg, hogy az oct. 10-i ülésben javasolni fogja,

hogy a ház elnöke hatalmaztassék fel közleményt intézni a képviselőházzal annak megtudására, vajon egy utolagos megfontolás folytán elvárható-e az 1862-i költségterv elfogadása elleni aggodalom, s hogy a képviselőház részéről a kitörles céljából a rendkívüli sorozott kiadások jelentősége iránt az urakháza közelebbi felvilágosítás által képessé tétessék arra, hogy az 1862-i költségvetés-terv elfogadása vagy elvetése fölött az ügyállás teljes ismeretével határozhasson.

OROSZ és LENGYELORSZÁG. Sz. Pétervár, oct. 7. A „Journ. de St. Pétersb.” egy cikket közöl a Zamoyski gróffal törtétekről, s helyreigazítja az e tekintetben keringett téves híreket. Zamoyski nyilatkozatából kiviláglik, hogy a lengyel földirtókosok gyűlése, s a mi erre következett, megdöntöttek elragadtatás műve volt, azonban ezen törvénysértéseket, melyek csak izgatásokat idézhettek elő, ismételték. Mivel Zamoyski gróf annak volt kitéve, hogy nevét a rendelkezés párt s a fejtelenségi törekvések zászlójává alakítva lássa, a kormány ettől megakart menteni, midőn őt Pétervárra hívta. A császár Zamoyskinak Varsóba visszatérését a mostani körülmények közt meg nem engedhetőknek tekintte.

A „Donau Ztg.” szerint a napokban a lengyelországi viszonyokat illetőleg tüzetes tanácskozás folyt Sz. Pétervárott, melynek eredményéről, a kiszivárgott hírek után, annyit lehet gyanítani, hogy az engedmények tekintetében eddig követett rendszertől nem fog semmi eltérés történni, hanem minden forradalmi kicsapongás a legnagyobb szigorral fog elnyomni és büntetni. A lengyelek azon kívánságát, hogy az Oroszországba bekebelezett lengyel tartományok visszacsatoltassanak Lengyelországhoz, Sz. Pétervárott nagyon rossz neven vették, s az erre célzó törekvések semmi szín alatt sem fognak eltűnni. Ezen tartományok lengyel eredetű lakossága már is szigorú rendőri felügyelet alá helyezett, s ennek sikeresítésére az ott fekvő csapatok is szaporítottak.

Ujabbak. A P. Lloyd gr. Forgács főkorlátnaknak egy magyar notabilitáshoz intézett levelét hozza melyben írja, miképp éppen nem kecsgettette magát azzal, hogy a provisorium valaki előtt kedves lesz, ennek feladata volt, hogy „az anarchiát, melynek a szabadság és hazafiság alarca alatt a legszentebb érdekek áldozatul hozatnak, minden áron elfojtsák.” Irja tovább, hogy a provisorium elejétől fogva magyar volt s ünnepélyesen tiltakozik mintha ez által nyíltan be sem vallott mellékes célokat akart volna elérni. Azon kérdésre nézve, mi fogja követni a provisoriumot, azt feleli, hogy a helyébe egy újat állítani épp oly céltalan, mint felesleges volna, a provisorium helyébe csak a törvényes állapot léphet, mely helyt megszüntethetésének szerencsés időpontja elérke-

zik. Kinyilatkoztatta végül a korlátnak, hogy ő mindennek előtt magyar: „En uram királyomnak hódoló hű szolgálja vagyok, de mint magyar korlátnak elég erőt érzek magamban mindannyiszor felszólalni, a hányzor hazám javát veszélyeztetve látom. E levél közreadása némi felelet látszik lenni a „Donau Zeitung”-nak közelebről a magyar államférfiak ellen intézett támadására. Egyszermind világosan van az elv felállva: vagy provisorium, hol a kormány cselekszik; vagy törvényes állapot, hol nemzet és kormány együtt cselekszenek. A kettő között létező politika nincs.

Berlin, oct. 10. Boytzenburg Arnim az urakházának mai ülésében, 58 tag által támogatott módosítványt terjeszt elő, mely a következőkhezától származott költségvetés visszautasítását s a kormányi előterjesztvény elfogadását kívánja. A miniszterelnök egy nyilatkozatot olvas fel, mely így végződik: A kormány, a Forckenbeck-féle indítványnak a következőkhez általi elfogadása után, további eljárástól semmi eredményt nem ígérhet magának, sőt inkább az egyetértést nehezítő elvi ellentéteknek élesebb szembeállítását kell várnia. A kormány az ügy ilyen állásában jövőre csak a haza közérdekét tarthatja szeméi előtt, hová számítja az arra törekvés kötelezettségét is, hogy az alkotmány azon pontjaiban is: melyek a korona és ezen magas jogait illetik, valóság maradjon.

Berlin, oct. 11. Az urakháza a következőkhezától költségvetését 150 szavazattal 17 ellen elvetette. Boytzenburg Arnim módosítványának második pontját, hogy a költségvetés a kormányi előterjesztvény értelmében helyreállítsák, 144 szavazattal 44 ellen elfogadta.

London, oct. 11. A „Times” írja: A katonaságnak megtiltatott a holnap megjelenés a parkban. Egy rendőrségi falragaszvány minden parkbeli nép gyülekezést tilalmaz.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

October 13-án: Nemzeti köles 82.25. 5% Metalliques 71.20. Bank-részvény 790.—. Hitel-részvény 224.—. Váltó Londonra 121.—. Ezüst 120.75. Arany 5.77.

October 11-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.75. Erdélyi 69.75.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

3492 — 1862.

(708)

(1—3)

Hirdetmény.

Sz. kir. Kolozsvár város községének a belmonostor-utczában lévő Redoutte épületében a bálterem, ehez tartozó mellék helyiségekkel, báladhatási joggal, az emeleten, és ezekkel kapcsolatban a vendéglői helyiségek a földszínen a fels. kir. főkörmányszéknél f. évi szeptember 25-ről 22,911—1862. számú rendelete folytán, hat egymásután következő évekre, azaz f. 1862 szeptember 29-től számítva 1868-ki ugyanazon napig árverésen határozottván meg haszonbérbe adni erre nézve az árverés f. 1862-ki october 20-kán ugy délelőtt mint a délutáni hivatalos órákban fog megtartatni a városi tanácsánál 17-ik számú városgazdai hivatali szobában.

A felkiáltási ár 2102 frt. o. é-ben állítván meg, bérvágyók kellő biztosíték-képességök kimutatása és a felkiáltási összeg 10% jével ellátva bánatpénz betétele végett irt helyen és időben megjelenni ezenell fölhivatnak.

Sz. kir. Kolozsvár város tanácsa 1862-dik év october 13-kán tartott üléséből.

Gothárd József,
főjegyző.

NEM HIVATALOS.

(710)

(1—3)

Az 1862³/₄ ki szini idény folyama alatti rendes bérletekre páholyt bérteni kívánó felszólítatnak, hogy ez iránti szándékokat f hó 21-ig előirtnál jelentsék be. Kolozsvárt, october 11-kén, 1862.

Groiss Nándor,
színházi választmányi jegyző.

(711)

(1—3)

A kolozsvári mészárosoknak a kolozsvári határon lévő „Tarcosa” nevű legelőjükről három darab tehenei elveszték, melyek közül az egyiknek bal szarván P. I. a más kettőnek pedig csakugyan bal szarván M. C. betűk vannak besütve s mind a három tehén szürke szőrtű; kérik mindenki, hogy ha ezen tehének hollétéről tudomása van, értesítse a károsokat.

(709)

(1—4)

Kolozsvár városában a belközép-utczában, az 525-dik szám alatti emeletes ház, örök áron eladó. Áráról értesülhetni ügyvéd Szentiványi Ferencz, vagy Dézsen Wéer Zsigmond uraknál.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

Csalogánydal.

Eredeti ábrándos magyar, Zongorára szerzé s a két haza szépeinek ajánlja BEREZ EDE. Ára 60 kr.

Urbér- és Tized-kárpótlási A. és B. tabellák.

MAGYAR ROMÁN-NYELVTAN

A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutiu) balázsfalvi göröggyesult érseki székesegyház korlátnak kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 frt. 20 kr. osztr. értékben.

A váltórendtartás

a es. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindeneműk felvilágosítására szerkesztette Fináli Henrik Lajos, gymn. tan. és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. Ára 70 k.

Kukliné Prédikációi

Néhai KUKLI JÓNÁS hátrahagyott irataiból összeszedte KUKLI JERÉMIÁS. Ára 1 frt. 20 kr. o. é.

UTI RAJZOK

Irta ZOMBORI GEDŐ.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország.

II-ik kötet: Franciaország, Schweitz, Savoya és schweitz határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantán és Steierország. A két kötet ára 2 frt.

Petőfi emlék csárdás Zongorára szerzé Kovács Sándor. Ára 60 kr.

Irma csárdás. Zongorára szerzé Pongrácz József. Ára 60 kr.

Szerelmi levelező, vagy is irányadó miképpen kell mindennemű szerelmi u. m. szerelmi viszonyt kezdő, szerelmi viszony alatti, újévi, születés és névnap, szemrehányó, értesítő s nőül kérő leveleket szerkeszteni. A szerelmesek használatára. Irta Kassay Adolf. Ára 35 kr.

Keresztyén hittan, melyet újabban átnézve és megjobbitva kiadott Zagoni Bolda Sámuel ev. ref. püspök. Ára 60 kr.

Konfirmációi nagyobb Káté. Irta Nagy Péter ev. ref. hittanár és lelkész. Ára 60 kr.

Utastás az Erdélyben megszüntetett tized-bejelentések valóításánál eljárásnál. Ára 50 kr.

Növendék ifjuság ima-könyve. Híten megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta Medgyes Lajos. Ára: nyomtató velin papíron, bőrből kötve, tokkal, 1 frt. Díszkiadás, író-velin, bőrből kötve arany metszéssel, tokkal, 1 frt 50 kr.